

ÇALIŞMAYA ÖZENDİRMEDE VERGİLEMENİN ETKİLERİ *

George F. BREAK **

Çeviren :
Ass. Engin ATAÇ

Amerika Birleşik Devletlerinde II. Dünya Savaşından beri yürürlükte olan yüksek gelir vergisi oranları Amerika halkını çalışmaya özendirmeden ciddi bir biçimde yoksun kılmış ve o nedenle büyük çaba ve inatla sunulan ekonomik büyümeye engel olmuştur. Genellikle bu sonuç çok açık veya makul kabul edilirse, gerensinme duyulan deneysel kanıtlar kapsam dışı bırakılmış olur. Konunun bu biçimde ele alınışı bazılarınca beğenilebilir, fakat daha ileri bir araştırma, konuda yeralan güçlerin gerçek olmadığını belirleyecektir.

Bu makalenin ilk üç bölümü kazanılan gelirin vergilendirilmesinde çalışmaya özendirmeyi etkileyen ekonomik etmenlerin belirlenmesi ile ilgilidir. Görüleceği gibi bu tür vergilemenin, özendirmeyi etkilemesi yanında özendirmeme etkilerinde olacağı

(*) Edmund S. Phelps tarafından derlenen, *Private Wants and Public Needs* (New York, 1965), s. 55—65 arasındaki «The Effects of Taxation on Work Incentives» adlı makale.

(**) George F. Break Kaliforniya Üniversitesi Berkeley'de Ekonomi Profesörüdür.

konusunda inanmayı gerekli kılabacak nedenler vardır. Daha sonraki iki bölümde aynı tür inceleme emlak gelirlerine gider ve satış vergilerine de uygulanacaktır. Sonuç olarak, çalışanların davranışları üzerinde yakın geçmişte yapılan deneysel çalışmalar kısaca denenmiştir. Sonuçlar, özendirme savını kabul edenleri sürprize uğratacağına benzer. Yüksek gelir vergilerinin şimdiye kadar ciddi olarak özendirme etkisinin olmadığı görülmektedir. Bazı işçilerin çalışmalarının sözleşmelerle belirlendiği doğrudur. Fakat, aynı zamanda diğer işçiler daha çok ve uzun çalışmaya ikna edilmektedirler. Gelir vergisi oranlarını düşürmeyi amaçlayan mali politikanın değeri ne olursa olsun, işçi kesimi yönünden üretimin artırılmasını cesaretlendiren (özendiren) bir unsur olarak ortaya çıkmamaktadır.

GELİR VERGİSİNİN ÖZENDİRME VE ÖZENDİRME ETKİLERİ

Bu makalenin başındaki özendirme önerisi bir çok vergi ödeyicisine yeterince gerçek görünebilir. Kendilerine «vergi oranları bu kadar yüksek olunca daha fazla çalışmaya gerek yok çünkü vergiden sonra elimize geçen gelir yetersizdir» gibi bir gerçekçe bulabilirler. Sorun, doğal olarak, düşük vergi oranlarında ek çalışmadan sağlanan gelirin kişinin kendisinde kalmasından doğmaktadır. Bu sonuca ulaşmakla beraber, vergi ödeyicileri vergi oranları düşürüldüğü zaman ek çalışmaları karşılığı sağlayacakları daha çok gelirin esas gelirlerine ekleneceği düşüncesi içersindedirler. Bu düşünce düşük vergi oranlarının vergi ödeyicisinin esas gelirini yükselteceği gerçeğini gözden uzak tutmakta ve yüksek gelir düzeylerinde, araştırmalarında gösterdiği üzere, kişiler daha fazla boş zamanı yeğlemektedirler. Gelir vergisi oranlarındaki düşme, kısa dönemde, çalışmaya özendirme üzerinde iki zıt etki ortaya koyar: birincisi uyarıcı bir etkidir, çünkü vergi ödendikten sonra kalan gelir daha yüksek olacaktır, ikincisi ise belli bir çalışma karşılığı daha fazla para elde edildiğinden fazla çalışmaya karşı heves kırıcı bir etkidir. Bunun tersine, vergi oranlarında bir yükselme, ücret oranlarını düşürerek, bir yandan vergi ödeyicilerini az bir gelire sahip kıldığı için daha fazla çalışmaya iter; diğer yandan ek çalışmanın ödülünü azalttığından çalışmanın çekiciliğini azaltır.

Bazı işçiler yüksek vergilere, kemerlerini sıkma, tüketim mal ve hizmetlerinde ekonomiyi yeğleme ve tasarruf yerine boş zaman ile tepki gösterirler. Diğerleri daha fazla çalışarak diğer şeyler yanında boş zamanlarından da tasarrufta bulunabilirler. Aynı biçimde diğerleri daha az çalışarak vergi yükselmelerinin özendirme etkisini gösterebilirler. Bu kişilerin, üretim işlemlerinden sağlanacak ödüllere karşı ilgisiz kaldıkları düşünülebilir. Çünkü, bu kişiler vergilerin yükselmesi sonucu gelirlerinin azalması tesiri ile karşı karşıya kaldıkları halde çalışmalarını daha da azaltarak gelirlerini düşürmektedirler. Doğal olarak böyle bir tepki mümkündür. Bu tür davranışlar diğer bazı gelir vergisi üzerindeki sert tartışma eğilimleri gibi kaçınılmaz bir düzeye gelebilir. Ancak bunlar uç bir görünüm göstermektedir.

Çalışmaya özendirme üzerinde gelir vergisinin etkilerinin diğer bir biçimde anlatımı, işçinin son birim çalışmasından elde ettiği harcanabilir gelirinin değeridir. Buradaki «değer» kavramı sadece kazanılan para miktarını belirlemekle kalmayıp, ayrıca, esas olarak paranın işçiye ve ailesine olan yararını gösterir. Vergi oranları yükseldiği zaman aile bütçesine daha az miktarda para girdiğinden bir birim daha fazla çalışmanın getireceği değer düşecek fakat, ailenin harcayacağı toplam para miktarı azaldığından her birim paranın yararı yükselecektir. Eğer son birim çalışmanın sağladığı gelirin değeri azalırsa işçi, vergi oranlarının yükselmesi sonucunda olduğu gibi daha az çalışma eğiliminde olacaktır; diğer taraftan, eğer, sağlanan gelirin değeri yükselirse işçi eskisi kadar çalışmasını sürdürecektir ve hatta işçi emek arzını artırma arzusunu gösterebilecektir. Vergi oranları düştüğü zaman bunun tersi sonuçlar ortaya çıkacaktır. İncelemenin bu düzeyinde, vergilemenin çalışma üzerinde iki zıt etkisinin varlığını ve ana sonucun belirlenemeyeceğini yinelemekte karar görmekteyiz.

Yüksek gelir vergisi oranlarının önemli bir özendirme etkisi yoktur. Bazı işçilerin yüksek vergi oranları etkisi ile daha az çalıştıkları bir gerçektir. Ancak diğerleri ise çalışmalarını artırabilirler ve kişilerin büyük bir çoğunluğu gerçekte bu durumdan etkilenmezler. Yararlı bir sonuca ulaşmadan önce ek kanıtlara gerek vardır. Doğal olarak, kuram ve gözlemlerin her ikisinde bu kanıtları sağlamada yardımcı olacaktır.

ESNEK OLMAYAN PARASAL YÜKÜMLÜLÜKLERİN ETKİLERİ

Büyük bir çoğunluğumuzun, göreceli olarak, sabit parasal yükümlülüklerin bir türü veya diğer bir türü ile yakın ilişkisi vardır. Aylık ev taksitleri veya ev sahibine ödenen kira, hayat sigortası primleri, pansiyon ücretleri ve yıllık taksitler, sağlık planları için önceden yapılan ödemeler, sendikal veya profesyonel ödentiler ve kazanılan gelirden karşılanan sabit maliyetler, dayanıklı mallar için belli sürelerde yapılan ödemeler, öğretimdeki çocukların ve yakınların desteklenmesi hep bu gruba girer. Bu tür yükümlülükleri olan vergi ödeyicisi daha fazla çalışma ile daha fazla gelir elde etmek suretiyle gelir vergisindeki artışa tepki gösterir. Yaşam için yapılan harcamalar kolayca azaltılamayacağından net maaş oranlarının düşüklüğünün özendirme etkisi düşük gelir düzeyinin itici özendirme etkisi ile dengelenir.

Yüksek gelir vergisi oranlarının bu nedenle, geniş aileli işçiler, yeni ev kurmakta olan gençler ve tüketiciler için dayanıklı mal stoku temin edenler ve her ne nedenle olursa olsun başkalarına büyük borçları olanlar üzerinde özendirici etkisi olur. Tüketici ve ipotek borçlarının hızlı artışını izleyen bir dönemde yüksek vergilerin özendirme etkileri, sabit borç yükümlülüklerinin daha önceden artması ile azaldığından ve özendirme etkilerinin şiddeti artacağından yüksek gelir vergisinin yüklenmesi göreceli olarak uygundur. Benzer nedenlerle yüksek ve artmakta olan doğum oranları yüksek gelir vergisinden daha uygundur. Diğer yandan, çocuk zammı, emeklilik ve yaşlılık, geçici işsizlik dönemleri veya hastalık ve yaralanma gibi durumlarda, işçinin sabit parasal yükümlülüklerinin baskısını azaltan devlet politikası, gelir vergisinin özendirme etkisini kuvvetlendirmektedir. Devlet tarafından bu kişilere belli noktaya kadar sağlanan bu tür yararlar, bu kişilerin bu konudaki parasal katkıları ile dengeye ulaşacaktır.

Eğer bir işçinin yaşam düzeyi onun bağlı bulunduğu toplumda en az fiziksel varlığı sürdürme olanağını belirliyorsa, gelir vergisi artışlarında, işçi etkin olarak belirli olan yaşama düzeyini sürdürmekle yükümlüdür. Bu nedenle, düşük gelir gruplarında gelir vergisinin özendirme etkisi beklenebilir. Yüksek gelir gruplarında salt olarak fiziksel varlığını sürdürme baskısı yoktur, fakat onun

yerini sosyal baskı alabilir- işçiler tarafından korunması gerekliliğine inanılan yaşam düzeyi.

Değişik türdeki sabit parasal yükümlülükler bu nedenlerle, her düzeydeki gelir için söz konusudur. Bütün bunlar, birlikte, yüksek gelir vergisinin özendirme etkilerini kuvvetlendiren etmenler olurken özendirmeme etkilerini azaltmaktadır.

ÜCRET AYRICALIĞINDA Kİ (İSTİSNASINDA Kİ) DEĞİŞİKLİKLERİN ETKİLERİ

Vergilendirilen gelirin büyük bir kısmı düşük gelir diliminde olduğundan, ücret ayrıcalıklarının artırmanın veya azaltmanın gelir vergisi gelirleri üzerinde çok güçlü bir etkisi vardır. Bu tür değişiklikler çalışmaya özendirmeyi de etkileyecektir. Vergi ayrıcalığı değiştikten önce ve sonra aynı gelir diliminde kalanlar için sonuçları kesin olarak belirleyebiliriz. Onlar için verginin marjinal oranı ve bu nedenle yapılan son birim işe ödenen net ücret oranı sabit kalmakta diğer yandan ücret ayrıcalıkları artar veya azalırken harcanabilir gelir artmakta veya azalmaktadır. Bu nedenle özendirmeler üzerindeki esas etki harcanabilir gelirdeki değişimlerden gelmektedir; yüksek ayrıcalıklarda çalışmayı azaltma ve düşük ayrıcalıklarda çalışmayı çoğaltma eğilimi.

Ücret ayrıcalıkları değiştiğinde vergi ödeyicilerinin büyük bir kısmının vergi dilimide değişecektir. Onlar için hem marjinal hem de ortalama vergi oranları-örneğin, net ücret oranı ve harcanabilir gelir-değişir ve çalışmaya özendirme üzerindeki karşı tesirler tekrar harekete geçer. Örneğin, artan ayrıcalıklar, harcanabilir geliri artırdığı için boş zamana olan isteği artırır, fakat marjinal artan ücret oranları çalışmayı daha çekici hale getirir. Bir vergi diliminden diğer vergi dilimine olan değişiklik aynı biçimde olmadığından gelir skalası üzerinde, değişik noktadaki sonraki etkinin kuvveti değişik olacaktır. En büyük değişiklik, doğal olarak, vergi tarifesinin en altında olmaktadır. Çünkü burada, birinci dilimden çıkan vergi ödeyicisinin vergi oranı yüzde 20 den sıfıra dik olarak düşer.

Ücret ayrıcalıklarındaki değişikliklerin net özendirme veya özendirmeme etkileri, bu yüzden bir dereceye kadar ortalarda yoğunlaşma yerine değişik vergi dilimlerinin sınırlarında yoğunlaş-

masına bağılıdır. Sınırlarda olanlar için etki her iki yöne doğru gidebilir, fakat ortalarda olanları ücret ayrıcalıklarının azalması daha fazla çalışmaya ve yüksek ayrıcalıklar ise daha az çalışmaya yönlenebilir. Değişik vergi dilmilerine vergi ödeyicilerinin göreceli olarak eşit dağılımı, bu nedenle, düşük ayrıcalıkların çalışmaya özendirmeye uygun olacağı ve yüksek ayrıcalıkların uygun olmayacağı tahminini ortaya koyar. Diğer yandan, dilim sınırlarındaki belirgin yoğunlaşma halinde özellikle en düşük dilimin en altında, tamamen tersi bir sonuç kolayca oluşur.

EMLAK GELİRLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ

Gelir vergisinin özendirme etkileri ile ilgili ele alınması gereken bir konuda emekten bağımsız olan gelirlerdir. Belli olan bir gerçek, gelir türlerinin tümünü eşit olarak ele alan bir genel gelir vergisi, bazı emlak gelirlerini vergi dışı bırakan ve bazılarını da kısmen vergilendiren vergilerden çalışmaya özendirme konusunda daha uygundur.

Selektif vergilerle karşılaştırılınca, genel olanı bazı emlak gelirlerini daha ağır olarak vergilendirmekte, fakat diğer tür gelirleri ise daha hafif vergilendirmektedir. İki vergide eşit miktarda üretici olduklarından her iki halde de vergi ödeyicilerinin, grup olarak, ellerine geçen harcanabilir gelir toplamı aynı olur, fakat genel vergi durumunda emek karşılığında aldıkları net ücret oranı daha yüksektir. Bu ise, daha fazla çalışma için bir özendirme olarak belirir. Emlak gelirlerinin oluşumuna çok az veya hiç emek katılmadığından, bu tür vergi bazı emlak gelirlerini ciddi bir biçimde ele alır ve çalışmaya özendirme üzerindeki etkileri çok az veya hiç yoktur. Bu nedenlerle, üretim işlevi yönünden genel vergi daha uygundur. Bütün gelir türlerini aynı biçimde değerlendirdiğinden bu vergi, eşitlik niteliği de göstermektedir.

Bu nedenle politikayı belirleyenler, kişisel gelir vergisi tabanını daraltma etkisi olan önerileri çok dikkatli incelemek zorundadırlar. Eğer, gelirlerin büyük bir kısmı emlak türünden ise bu durumda gelir vergisinin etkisi özendirmeme yönündedir. Sermaye kazançları ve zararları, vergiden ayrık tahvil faizleri, yüzde azaltma, belirli yasal indirimlerle (yemek ve benzerleri gibi; bunlar gelir kazanmanın maliyeti olmayıp vergi ödeyicisi bakımından büyük

ölçüde kişisel tüketimdir) ilgili bugünkü koşulla kişisel gelir vergisini çalışmaya özendirmede daha az uygun bir duruma getirmektedir.

GİDER VE SATIŞ VERGİLERİNDE ÖZENDİRME DURUMU

Geleneksel öğretinin değişik türdeki vergileri değerlendirerek elde ettiği bulgulardan birisi, gider ve satış vergilerinin çalışmaya özendirme konusunda gelir vergilerinden daha uygun olduğudur. Bu varsayımı bir süre sınavalım.

Gider ve satış vergilerinin neden olduğu fiyat değişikliklerinin çalışmaya özendirme üzerindeki olası etkilerini önce düşünelim. Tüketim malları fiyatlarındaki genel bir artış, örneğin, sabit geliri tüketicileri kötü bir duruma sokar ve bundan dolayı fazla çalışmaya neden olabilir.

Fazla çalışmadan elde edilen gelirin satınalma gücünde bir azalma olmuş ve bundan dolayı fazla çalışmanın daha önceden sahip olduğu çekiciliğide azalmıştır. Fazladan çalışmayı ele alırsak işçi kendisinin hem çalışmaya doğru (düşük reel geliri ile) ve hem de geriye doğru (düşük ücret oranı ile) aynı anda itildiğini hissederek ve sonunda o, emek arzını artırabilir, azaltabilir veya olduğu gibi bırakabilir.

Birçok tüketicinin, gider vergilerindeki değişmelerin fiyat değişmelerine neden olduğunu sezinleyemedikleri bir gerçektir, fakat alışmış oldukları yaşam düzeyini sürdürmenin maliyetinin ve bu süreç içinde parasal dengelerinin düzeyinin ne olduğunun çok iyi farkına varırlar. Son zamanlarda yapılan bir İngiliz araştırması ile yüksek fiyatların işçi davranışları üzerindeki etkilerinin kanıtları saptanmıştır. Buna göre, görüşme yapılan işçilerin % 40'ı yüksek fiyatları, onların üretici çabalarını engelleyen bir etmen olarak ve yaklaşık % 70 i daha fazla özendirme için bir etmen olarak görmüştür (1).

Vergi ödeyiciler, doğal olarak, daha fazla mal almak için değil, tasarruf düzeylerini artırmak amacı ile daha fazla çalışırlar. Bu

(1) Royal Comission on the Taxation of Profits and Income, Second Report, CMD 9105 (London, 1954), Sec. 87.

durumda bile, vergilerin neden olduğu fiyat artışları da konu dışı değildir. Tasarruf, vergilendirilmiş hizmet veya malın ileride alımı için özel olarak ayrılmış olabilir. Verginin geçici olduğuna inanılmadıkça, buradaki özendirme etkisi, tüketmek için çalışan insan olayındaki ile aynıdır. Belirli bir sermaye birikimi için tasarruf eden kişi bile, fiyatlar artınca, hedeflerini daha yukarıda belirler.

Sonuçta, gider ve satış vergilemesi çalışmaya özendirmeyi başka yönde etkileyecektir. Bu vergiler, bazı gelir sahiplerinin parasal gelirlerini azaltır. Örneğin, saatlerden alınan gider vergisi, saat sanayindeki nitelikli emekçilerin kazanma güçlerini azaltacak ve bu etki bu tür büyük dikkat isteyen işlerde çalışan diğer işçilerde dağılacaktır. Daha öncede gördüğümüz gibi bu kişiler üzerindeki özendirme etkileri her iki yöne doğrudan gidebilir. Düşük gelir düzeyi daha fazla çabaya neden olur, fakat düşünülen ücret oranları ters etkiye neden olur. İşçilerin, değişik tür satış ve gider vergileri ile gelirlerinin ne ölçüde azaldığını bilmedikçe, satış ve gider vergilerinin özendirme-özendirmeme etkilerini tam olarak ortaya koyamayız.

EMEK PİYASASINDAKİ SERTLİĞİN ETKİLERİ

Buraya kadar, işçilerin kendi tercihleri doğrultusunda piyasaya ne kadar emek sunacakları konusunda özgür olduklarını dikkate almadık. İşçilerin büyük bir çoğunluğunun ya sürekli bir işi veya hiç işi yoktur. Bu etmen bu tür işçiler için gelir vergisinin potansiyel özendirme veya özendirmeme etkisinin ortadan kalkması için yeterli değildir. Önce, onların tercihleri geçici olarak hedefine ulaşmamış olabilir. İlerde işverenle yapılan pazarlık dengeyi eski haline getirebilir.

Bunlara ek olarak, emekçinin, bir haftada çalıştığı iş saatini veya bir yılda çalıştığı hafta sayısını değiştirme dışında, emek arzını değiştirme yolları vardır. Fazla mesai olanakları doğabilir, ailenin diğer bireyleri emek piyasasına girebilir veya ayrılabilir, emeklilik yaşları değiştirilebilir. Deneysel çalışmaların sonuçlarını değerlendirirken bu tür olasılıklar gözönünde tutulmalıdır. Bir alandaki esnek olmayan davranışlar veya diğerindeki özendirme etkileri, emek arzı bir bütün olarak ele alındığında, duyarlılık veya özendirmenin azaldığı anlamını taşımaz.

ÇALIŞMAYA ÖZENDİRME KONUSUNDAKİ DENEYSEL ÇALIŞMALAR

Bu alanda Senatör Paul H. Douglas'ın (2) yaptığı ilk çalışmadan sonra işçilerin, ücret oranlarındaki değişmeler karşısındaki tepkileri ile ilgili birçok deneysel çalışma yapıldı. Ancak, sonuçları tamamlanamadı. Bugün halâ önemli bazı işçi gruplarının davranışları ile ilgili ayrıntılı bilgi eksikliğimiz vardır; özellikle orta ve yüksek gelir düzeyinde olup bağımsız olarak istihdam edilen profesyonel ve iş adamları hakkında. Bu kimseler gelir vergisinden çok etkilenir ve bunlar emeklerini sunarken diğer ücretlilerden daha bağımsız hareket edebilirler. Bundan önceki bölümde belirtildiği üzere, ücretli ve maaşlı işçiler emek arzlarını değişik yollarla ayarlayabilirler. Bu tür olasılıklar konusunda, çok kapsamlı olarak incelemeler yapılmış olmasına karşın, tam bilgiye sahip değiliz. Ek olarak gözlenen davranışların, çalışmaya özendirme üzerinde etkisi olan diğer etmenler dışında, sadece ücret oranlarındaki değişmelerden ileri geldiğinin kesin olarak söylemek zordur. Bununla beraber, buraya kadar toplanan kanıtlar dikkatli incelemeleri gerekli kılar. Çünkü göstermiş olduğu yön bakımından hem geniş kapsamlı hemde birbirine uygundur (3).

Thomas H. Sanders, örneğin, geniş kapsamlı savaş sonrası çalışmasında yönetici davranışlarını esas alarak şu sonuca ulaştı;

«Bazı olaylarda, yöneticilerin çok çalıştığını gösteren kanıtlar az çalıştıklarını gösteren kişilerininkine en azından eşit olmaktadır ve önceki, bir vergi etkisi olarak kesinlikle kabul edilebilir» (4).

Aynı zamanda, yüksek vergiler yöneticilerin eşlerini de işgücüne katılmaya özendirmekte ve genel olarak yöneticilerde aktif iş hayatından çekilmelerini erteleyerek emeklilik tarihlerini daha sonraya bırakmaktadırlar. Vergi özendirmelerinde bir denge oluşunca diğer firmalardan gelen avantajlı öneriler bazı kimselerce

(2) Paul H. Douglas, *The Theory of Wages* (New York, 1934).

(3) 1953 yılına kadar ki Amerika Birleşik Devletleri emek piyasasına ilişkin daha ayrıntılı çalışmanın sonuçları yazarın şu eserinde yer almaktadır. «Income Taxes, Wage Rates, and the Incentive To Supply Labor Services», *National Tax Journal*, VI (December 1953) 350—1. Daha yeni araştırmalar bundan sonraki dipnottaki kitapta yer almaktadır.

(4) Thomas H. Sanders, *Effects of Taxation on Executives* (Boston, 1951), p. 20.

geri çevrilebilir, özellikle büyük iş yükü karşılığında ücrette göreceli olarak az bir artış olursa.

Sonuç olarak yöneticilerin çabalarının büyük bir kısmının vergi yasalarını ve vergi yükünü azaltma yollarını öğrenmeye çevrildiği belirtilmektedir.

Diğer bir çalışmada gelirleri \$ 36.000 ile \$ 115.000 arası olan 7 cerrahı ele alan küçük örnek, yazarı şu sonuca ulaştırıyor «..... artan vergilerin cerrahların çalışmaya özendirilmelerini azaltmadığı kanısına varabiliriz» (5). Yazar aynı zamanda 7 doktordan 4 ünün, görüşme anında yeterli sermaye birikimini sağlayamadıkları için daha önceden planladıkları (II. Dünya Savaşından önce) tarihten sonra emekli olmayı planladıklarını belirtmektedir. Bu tepkiler yüksek vergilere, yüksek fiatlara veya her ikisine birden bağlanabilir .

Görüşme yapılan işçilerin üçte ikisi genel olarak gelir vergilerinin üretim güdüsünü engellediğine inandıkları halde, işçilerin üçtebirinden azı ise vergilerin onların kişisel güdülerini ters yönde etkilediğini ve hemen hemen bir o kadarı da etkinin onları daha çok çalışmaya ittiğini yakın geçmişte yapılan bir İngiliz çalışması ortaya koymaktadır (6). Fazla mesai yapma olanağı olupta bunu kabul etmeyen işçilerde bunun nedeni sorulunca yalnızca yüzde 5 i veya daha azı bunun nedeni olarak yüksek vergileri göstermiştir (7). İngiltere kömür madenlerinde işe gelmeme konusunda yapılan bir çok araştırmanın sonucunda The National Coal Board'un vardığı sonuç, «vergi vardiye kaybının sadece yüzde birinin üçde biri kadarından sorumlu olabilir» (8) biçimindedir. The Royal Commission'un kendisi ise şu sonuca varmıştır; «bugünkü sınırlar içinde vergileme düzeyi faal işçi nüfusunun belli bir oranı-

(5) Robert Davidson, «Income Taxes and Incentive: The Doctor's Viewpoint», National Tax Journal, IV (September 1953), p. 297.

(6) Royal Commission on the Taxation of Profits and Income, op. cit., secs. 74 ve 81.

Yönetici davranışları ile ilgili Sanders'in elde ettiği sonuçlar ile Kimmel'in «Vergi oranı yükseldikçe çalışmaya özendirme ve tasarrufun azaldığına inanıyor musunuz?» sorusuna aldığı % 95 oranında olumlu yanıtı karşılaştırsak Amerika Birleşik Devletleri içinde benzer sonuç ortaya çıkar. Cf. Lewis H. Kimmel, Taxes and Economic Incentives (Washington, 1950), pp. 101—102.

(7) Royal Commission on the Taxation of Profits and Income, op. cit., secs. 74 ve 81.

(8) Ibid, sec. 39.

nın çalışma davranışları konusundaki eğilimlerini güdülemesini engellemekte veya özendirmemektedir» (9).

Bu bulgular daha belirgindir, çünkü genel olarak vergilemenin baskısı İngiltere’de Amerika Birleşik Devletlerine oranla daha fazladır, gelir vergisi daha düşük gelir düzeylerinden başlar ve oran yapısı daha dik olarak yükselir. Ayrıca, İngiliz işçileri çok ucuz ve kapsamlı olarak sağlık ve dış bakımı hizmetlerinden yararlandıklarından, sadece, bunların gelir vergisi etkisini özendirme yönüne doğru yöneltmeleri beklenebilir. Bunlara ek olarak, yakında yapılan bir çalışma, merkezi hükümet vergi ve harcama programları ile İngiltere gelirin yeniden dağılımı konusunda Amerika Birleşik Devletlerinden daha ilerdedir (10) biçimindedir.

SONUÇ

İnceleme alanı hangisi olursa olsun insanların güdülenmesi karmaşık bir olaydır. İşleri ile çok yakından ilgili olan kişiler vergilerde ki belirgin değişikliklerden bile ürkmezler. Kuvvetli kişiler ve hırslar çok yüksek gelir vergilerini arka plana atabilir. Dikkatli, hareketli ve hızla ilerleyen bir toplumdaki işçilerin güdüleride vergilerden etkilenmeyebilir, kararlı ve gerçekçi toplumlardaki işçiler gibi. Hükümetin ne yaptığı konusunda güçlü bir kamu oyu desteği ve erekerini gerçekleştirmede etkin ve dürüst davranıldığı biçiminde ki genel kanı, vergilemeye uygun özendirme görüntüsü nü verebilir. İnsanlara belirli düşünce ve hareket alışkınlıklarını veren kültürel ve dinsel kalıplar, kişilerin çeşitli vergiler karşısındaki tepkilerini yönetebilir.

Bütün karmaşıklıklara ve yapılan araştırmaların bir kısmının sonuçlarının alınmamış olmasına karşın gerek İngilterede gerekse Amerika Birleşik Devletlerinde uygulanmakta olan yüksek vergi oranlarının, ciddi olarak çalışmaya özendirmeye tesir ettiği konusunda inandırıcı kanıtlar bulunamamıştır.

Yukarıda da belirtildiği üzere, gereksinme olduğu belirlendiğinde, yüksek vergilerin işçi güdülerine zarar vermeden korunabile-

(9) Ibid, p. 115.

(10) Allan M. Cartter, The Redistribution of Income in Postwar Britain-A Study of Effects of the Central Government Fiscal Program in 1948-49 (New Haven, 1955), özellikle pp. 91—92.

ceği konusunda inandırıcı birçok neden vardır. Bunun aksine, bugün, çalışmaya özendirmeler için sosyal ve ekonomik gereksinmeler, devlet harcamalarında zorunlu azalmalar veya gelir vergilerinde bir azalma sağlamak için gider ve satış vergileri uygulamasında bir genişleme meydana getirmemektedir.